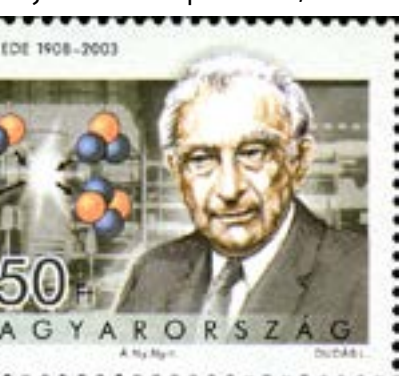

TELLER EDE

1908. január 15-én született Budapesten Teller Ede magyar származású amerikai atomfizikus, akit a hidrogénbomba-kutatásaiban elért eredményei miatt „a hidrogénbomba atyjaként” emlegettek.

Teller a híres Trefort utcai Mintagimnáziumban (az Eötvös Lóránd Tudományegyetem mai gyakorlóiskolájában) érettségizett. Tehetsége már akkor megmutatkozott, hiszen első díjat nyert az Eötvös-versenyen matematikából és fizikából. Még Budapesten ismerkedett össze és kötött barátságot a tudományos életben később szintén kiemelkedő eredményt elért **Neumann Jánossal**, **Szilárd Leóval** és **Wigner Jenővel**. Felsőfokú tanulmányait a Királyi József Műegyetemen kezdte meg, de a zsidóság egyetemi felvételi arányát korlátozó 1920-as numerus clausus-törvény miatt Németországba, Karlsruheba költözött, ahol kémiát és matematikát tanult. Egyetemi tanulmányait több állomás után végül Werner Karl Heisenberg Nobel-díjas német fizikus mellett fejezte be Lipcsében, ahol fizikából doktorált. Disszertációjában az ionizált hidrogénmolekula gerjesztett állapotairól írt, elővetítve későbbi sikereit a témában. 1935-ben az Amerikai Egyesült Államokba utazott George Gamow szovjet fizikus meghívására, akivel az atommag béta-bomlásának az impulzusmomentumra vonatkozó szabályát fektették le. 1938-ban a páros a csillagok energiatermelését a magfúzióval, vagyis a termonukleáris reakcióval magyarázta. 1942 végén sikeresen indították be a chicagói reaktort, ezt követően kapott meghívást Teller a Manhattan terv csapatába. 1945 után, az atombomba II. világháborús bevetését követően a fizikus tudóstársadalom nagy része befejezettnek gondolta

az atombombával kapcsolatos kutatásokat. 1949-ben – mikor a Szovjetunió is felrobbantotta saját atombombáját – Harry S. Truman amerikai elnök megadta a zöld utat a hidrogénbomba kifejlesztéséhez. 1951-től a Teller által irányított kutatócsapat elképzelései alapján készült deutérium trícium bombával hajtottak végre kísérleti robbantásokat a Csendes óceán felett. Utolsó kutatásaiban a Ronald Wilson Reagan amerikai elnök támogatása mellett a „csillagháborús” rakétaelhárító tervein dolgozott. 2003. szeptember 9-én hunyt el Kaliforniában, Stanford városában.

az atombombával kapcsolatos kutatásokat. 1949-ben – mikor a Szovjetunió is felrobbantotta saját atombombáját – Harry S. Truman amerikai elnök megadta a zöld utat a hidrogénbomba kifejlesztéséhez. 1951-től a Teller által irányított kutatócsapat elképzelései alapján készült deutérium trícium bombával hajtottak végre kísérleti robbantásokat a Csendes óceán felett.

Utolsó kutatásaiban a Ronald Wilson Reagan amerikai elnök támogatása mellett a „csillagháborús” rakétaelhárító tervein dolgozott. 2003. szeptember 9-én hunyt el Kaliforniában, Stanford városában.

Források:

<http://tudosnaptar.kfki.hu/historia/egyen.php?nanev=teller>

<http://www.tudosportal.hu/egy.php?id=7392>

<http://fizikaiszemle.hu/archivum/fsz9801/tekosz.html>

<http://www.feltalaloink.hu/tudosok/tellerede/html/teledetal1.htm>

